

Силабус
навчальної дисципліни
Методика викладання історії в ЗВО
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ)».

Спеціальність: A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань: A1 Освіта

Рівень вищої освіти: другий рівень вищої освіти

Викладач (і)	Марина Антощак
Посилання на сайт	http://bdpu.org/opp/
Контактний тел.	0964137992
E-mail викладача:	mberezhna1966@ukr.net
Графік консультацій	Середа, 13.00-14.20

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	20	20	50	іспит

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: вища освіта, освітній процес, методика викладання, лекція, семінарське заняття, спецкурси, спецсемінари, науково-методична робота, самостійна робота, інтерактивні технології навчання, Державні стандарти освіти.

Мета та предмет курсу. **Мета** – допомогти майбутньому викладачу ЗВО засвоїти історію розвитку світової та вітчизняної вищої освіти, оволодіти механізмами технології вузівського освітнього процесу, визначити його особливості, засвоїти форми організації цього процесу та види навчальних занять у вищій школі, актуалізувати розвиток професійно-педагогічних якостей, важливих як для учителя, так і для викладача ЗВО та особистісних педагогічних здібностей і умінь.

Завданням курсу є:

- підготовка кваліфікованих, конкурентоспроможних учителів та викладачів історії й громадянства, які володіють глибокими теоретичними знаннями та практичними навичками в історичних дисциплінах, педагогіці та методиці їх викладання;
- підготовка фахівців, здатних до аналітичної, науково-методичної та педагогічної діяльності, а також до постійного самовдосконалення;
- -ознайомити здобувачів із становленням та розвитком вищої освіти в Європі та Україні та організацією навчального процесу в них;
- ознайомитися із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до навчально-пізнавального процесу в цілому у вищій школі, так і до викладання історії;

- сформувати уміння і навички підготовки та проведення лекційних, семінарських, практичних занять зі студентами;
- допомагати у формуванні комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування зі студентами або колективом співробітників;
- поглибити знання з методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- поглибити розуміння науково-дослідницької діяльності та місця дослідницької роботи у навчальному процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі **повинні знати:**

- предмет і завдання МВІ у ЗВО;
- історію зародження і етапи розвитку вищої освіти в Європі;
- історію виникнення перших державних українських університетів та системи радянської вищої освіти;
- форми організації освітнього процесу;
- види навчальних занять з історії, методики підготовки і проведення лекцій, семінарів та практичних занять;
- факультативи, спецкурси і спецсемінари;
- роль і місце дослідницької роботи в освітньому процесі;
- організація контрольних заходів;

вміти :

- аналізувати і систематизувати історичний матеріал до навчального заняття;
- відповідно до теми обирати методику організації заняття;
- методично вірно готувати конспекти різних видів організації навчальних занять;
- проводити підготовку семінарських і практичних занять;
- готувати мультимедійні презентації та використовувати їх на навчальних заняттях;
- використовувати ефективні прийоми перевірки навчальних досягнень студентів;
- розвивати інтелектуальні здібності здобувачів;
- формувати у студентів уміння самостійної роботи з історичним матеріалом;
- вміти організовувати та проводити контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- випускник повинен уміти використовувати інтерактивні дошки, мультимедійні проектори, комп'ютерну техніку та програмне забезпечення (Moodle, Zoom, Microsoft Teams) для організації навчального процесу. До інструментів належать цифрові освітні платформи, онлайн-ресурси бібліотеки БДПУ, бази даних (Scopus, WoS).

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
--------------	---------------------------------	--------------------	----------------------------

1.	загальні	ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).	ПРН 4. Розуміти роль історичної освіти як складової історичної політики держави і способу долучення до історичної пам'яті
		ЗК 6. Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності	ПРН 14. Створювати ситуацію критичного мислення
2	фахові	ФК 2. Знання сучасних теоретичних та методологічних основ історії та методики навчання історії, Державних стандартів освіти.	ПРН 7. Вміти створювати умови для функціонування інклюзивного освітнього середовища під час викладання історії та громадянської освіти
		ФК 6. Знання, вміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси	ПРН 11. Володіти прийомами і засобами формування ключових і предметних компетентностей.

Зміст курсу:

Тема 1. Предмет і завдання методики викладання історії у ЗВО. Становлення та розвиток вищої освіти.

Методика викладання історії у вищій школі як наука. Джерела методики викладання історії у ЗВО. Зв'язки методики викладання історії у вищій школі з іншими науками. Завдання методики викладання історії на сучасному етапі.

Становлення та розвиток вищої освіти в Європі та Україні. Становлення університетської, середньої та професійної освіти в Російській імперії. Організація навчального процесу в них. Українські університети періоду виборювання державності. Формування закладів вищої освіти за радянської влади. Вища освіта України в умовах сьогодення.

Тема 2. Правові засади регулювання діяльності викладачів історії у вищій школі.

Закон України «Про вищу освіту». Наказ Міністерства освіти України № 161 від 2 червня 1993 р. «Про затвердження «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». Наказ Міністерства освіти і науки України № 450 від 7 серпня 2002 р. «Про затвердження норма часу для планування і обліку навчальної роботи у вузах». Регулювання освітнього процесу та планування навчальної роботи у ЗВО на сучасному етапі. Положення про організацію освітнього процесу у Бердянському державному педагогічному університеті.

Тема 3. Планування роботи викладача історії у вищій школі.

Поняття навчального плану і робочого навчального плану, навчальної і робочої навчальної програми. Індивідуальний план роботи викладача історії вищої школи. Академічне навантаження викладача.

Тема 4. Форми організації освітнього процесу у вищій школі. Види навчальних занять.

Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять. Лекція, методика їх підготовки та проведення. Підготовка та використання мультимедійних презентацій. Семінарські заняття. Методика організації та проведення практичних занять. Факультативи, спецкурси і спецсемінари. Консультації та їх роль. Самостійна робота студентів.

Тема 5. Науково-дослідницька робота у закладах вищої освіти.

Поняття науково-дослідницької діяльності. Місце дослідницької роботи у навчальному процесі. Робота студентів у проблемних групах і виконання проєктів. Методи і техніка дослідження. Методика проведення занять у гуртках.

Тема 6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Завдання, функції і види контролю. Методи і форми контролю успішності студентів. Види контролю, методика організації залікового та екзаменаційного контролю. Система оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів, методика розробки критеріїв оцінювання студентів.

Методи навчання: Методи включають інтерактивні (дискусії, кейс-методи, проблемне навчання), проєктно-орієнтовані та дослідницькі підходи до викладання історії та громадянської освіти. Методики охоплюють технології компетентнісного навчання, інтеграцію принципів Нової української школи, розвиток критичного мислення та громадянської свідомості. Використовуються цифрові технології (платформи Moodle, Zoom, Microsoft Teams), мультимедійні засоби, інтерактивні дошки та онлайн-ресурси для створення інклюзивного освітнього середовища в умовах тимчасової окупації

Політика відвідування занять є складовою навчального процесу. Передбачається, що студенти відвідають в повному обсязі лекції і семінарські заняття з курсу. Здобувачі інформують викладачку про неможливість відвідати заняття.

Політика академічної доброчесності: передбачається, що при підготовці до практичних занять, роботі з джерелами інформації, будуть відсутні всі види академічного плагіату та здобувачі будуть дотримуватися наукової етики, слідуючи положення Кодексу доброчесності

Політики використання ШІ, то послуговуючись університетським положенням https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення заліку.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

1. Навчальна програма з курсу.
2. Робоча програма з курсу.
3. Теми та рекомендації до самостійної роботи здобувачів.
4. Теми та рекомендації до семінарських занять.
5. Список рекомендованої літератури.
6. Підручники та посібники в електронному виді.

Система оцінювання та вимоги: Педагогічний контроль за навчально-професійною діяльністю студентів здійснюється в таких формах:

- а) поточний контроль відбувається за результатами виконання самостійних робіт (опрацювання літератури та першоджерел, конспектування першоджерел, написання есе, підготовка доповідей, письмові відповіді на проблемні запитання, складання презентацій тощо);
- б) оцінка за іспит виставляється наприкінці семестру на основі підсумкового контролю з урахуванням відвідування занять, виступів на семінарах, якості виконання самостійної навчальної роботи;

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел.

Основні:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. - Київ, 2006.
2. Дрібниця В. Електронний підручник – сучасний засіб навчання // Історія в школі. – 2004. - № 2.
3. Історична освіта і сучасність. Як викладати історію школярам і студентам / За ред. Б. Кубіс. – Київ, 2004.
4. Калашник Н.Г., Вертегел В.Л. Самостійна робота - потужний засіб сучасної освіти і виховання: Навчально-методичний посібник з питань формування естетичних смаків студентської молоді в навчально-виховному процесі. - Запоріжжя, 2005.
5. Котляр Ю.В., Рагулін В.Я., Шевченко Н.В. Студент у Вузi: Методичні рекомендації по організації навчальної і самостійної роботи студентів. - Миколаїв-Одеса, 2002.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.
7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2003.
8. Лобур М.С. Деякі аспекти удосконалення оцінки якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. - Київ, 2008. - Вид. 56.
9. Науково-практичні аспекти організації навчальної і методичної роботи в університеті: Монографія / За ред. В.П. Шевченка. - Донецьк, 2004.
10. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. К: Дакор, 2020. 178 с
11. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
12. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
13. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента: Навчальний посібник / Я.Я. Чорненький, Н.В. Чорненька, С.Б. Рибак. - Киев, 2006.
14. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмелюк, А.В.Семенова, І.О.Бартенєва, І.М. Богданова. 3-є вид., переробл., доповн. К.: Знання, 2007. 495 с.
15. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В.В.Кудіна, М.І.Соловей, Є.С.Спіцин. – 2-ге вид., доповн. і переробл.. К.: Ленвіт, 2007. 194 с.
16. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / Упор. Г.В. Буткова, А.К. Тичина, Н.Ф. Пашковська. - Ізмаїл, 2007.
17. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід К., 2002.135 с
18. Рябова В. Теоретичні засади модульного підходу в освіті // Освіта. - 2006. - № 16.
19. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навчальний посібник. - Київ, 2004.
20. Слепкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 2005.
21. Черниш Л.І. Сучасні інформаційні технології як засіб модернізації вищої школи //

Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. – Київ, 2008. – Вип. 55.

Додаткові:

1. Бобильова С. До питання про шкільний і вузівський підручник із всесвітньої історії // Історія та правознавство. – 2005. – № 34-36.
2. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007.
3. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання: Навчальний посібник. – Дрогобич: Коло, 2003.
4. Веретенко Т. Г. Загальна педагогіка: Навчальний посібник. – К.: ВД „Професіонал”, 2004.
5. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр учбової літератури, 2003.
6. Волкова Н. В. Професійно–педагогічна комунікація: Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К.: ВЦ «Академія», 2006.
7. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
8. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – К.: Освіта України, 2006.
9. Карачун С. Модульно-рейтингова система навчання історії України у вузах I-II рівня акредитації // Історія в школі.- 2001.-№2.
10. Навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. - Київ, 2005.
11. Григоренко В. Напрямок – творчість: У Президії АПН України // Освіта. – 2000.
12. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. 155 с.
13. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Моногр. / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000.
14. Козубовська І.В., Повідайчик О.С. Інноваційні технології підготовки фахівців у вищій школі: методичні рекомендації для аспірантів і магістрів. Ужгород, 2021
- 15.
16. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.
17. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях та відповідях. – К.: Знання, 2006.
18. Кухта М.І., Маляр Л.В. Професійне педагогічне спілкування: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 35 с.
19. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець- Подільський: Зволейко Д.Г., 2020. 291 с..
20. Машенко Н.І. Основи педагогіки і психології вищої школи : курс лекцій 2-е вид., доп. й перероб. Кременчук, 2006. 272 с.
21. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навч. посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.
22. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково- дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект). - Харків, 2003.

23. Миронюк С. Використання технічних засобів навчання в теорії і практиці викладання історії // Історія в школі. – 2000. – № 2.
24. Мистецтво бути викладачем: Практ. посібн./А. Брінклі, Б. Дантес, С. Флемм, С. Флемінг, Ч. Форсі, Е. Ротшильд / За ред. О. С. Сидоренка. – К.: Навчально- методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2003. – 144 с.
25. Освітні технології. Навч.-метод. посіб/ О.М.Пєхота, А.З. Кіктенко, О.М.Любарский. – К., 2003.
26. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Л.В.Маляр, В.І. Староста, М.І.Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019.84 с.
27. Пасмор Н.П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів. - Київ, 2006.
28. Петрук В.Г. Основи науково-дослідної роботи: Навчальний посібник / В.Г. Петрук, Є.Т. Володарський, В.Б. Мокій. - Вінниця, 2006.
29. Пометун О., Піроженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, практика, досвід . – К., 2002.
30. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів / Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.
31. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Посібник для студентів вузів. -Київ, 2003.
32. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів К. : Вища школа, 2004. 336 с.
33. Судакова І.Є. Комп'ютерні технології навчання та їх вплив на психічні стани студента // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. – Київ, 2008. – Вип. 56.
34. Туркот Т. І. Психологія і педагогіка вищої школи в запитаннях і відповідях: Навчальний посібник / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 516 с.
35. Ушакова Н. Новітні навчальні ресурси – передумова реалізації вимог Болонського процесу // Освіта України. – 2004. – № 91.
36. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2007. 168 с.
37. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. - Київ, 2006.
38. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - Тернопіль, 2002.
39. Фоменко А. Деякі підходи до розробки і створення навчальних комп'ютерних програм (комп'ютерних посібників) з історії // Історія в школах України. – 2003. – № 1.
40. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005.
41. Черніков П.І. Організація самостійної роботи як засіб формування професійної компетентності майбутнього фахівця // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. -Київ, 2008. - Вип. 55.
42. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. / Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. Вінниця : Вінницький соціально-економічний ін-т унту Україна, 2006. 402 с.